

Referat fra 15. møde i det rådgivende udvalg for Den Danske Naturfond

Afholdt:	Den 21. sep. 2023 kl. 10.00 – 16.00
Sted:	Nationalpark Skjoldungernes Land; Ledreborg Alle 2B, 4320 Lejre og Lerbjerg Skov
Til stede:	Egon Østergaard - Dansk Ornitologisk Forening; Lone Andersen - Landbrug og Fødevarer; Maria Reumert Gjerding - Danmarks Naturfredningsforening; Louise Køster - Økologisk Landsforening; Annesofie Bjerre - Friluftsrådet; Charlotte Moshøj - Det Grønne Kontaktudvalg; Gustav Garth-Grüner - Bæredygtigt Landbrug; Claus Lind Christensen - Danmarks Jægerforbund; Anders Frandsen, Dansk Skovforening; Jørgen Primdahl - Københavns Universitet; Flemming Skov - Aarhus Universitet
Afbud:	Troels Garde - Kommunernes Landsforening; Torben Kaas - Danmarks Sportsfiskerforbund
Endvidere deltog	Bestyrelsesformand Bengt Holst, direktør Flemming Nielsen; Vicedirektør Signe Nepper Larsen (Naturstyrelsen); Skovrider Jens Peter Simonsen (NST); Frederik Møller (ref) og senere Kaare Tvedergaard Kristensen og Centerchef Lise Vedel (Lejre Kommune) samt Mikkel Eeg (Nationalpark Skjoldungernes Land).

REFERAT:

1. Velkomst og introduktion ved Bengt Holst

Bengt startede med at byde velkommen til alle og særligt velkommen til de nye medlemmer Anders Frandsen (Dansk Skovforening), Annesofie Bjerre (Friluftsrådet) og Louise Køster (Økologisk Landsforening). Bengt nævnte, at der blandt andet pga. pressede personaleressourcer i fonden ikke havde været afholdt møder med den ønskede kadence, så der desværre var gået over et år siden sidste møde. Han var meget glad for det fine fremmøde og for at medlemmerne dermed fortsat prioriterer arbejdet i udvalget.

Ved sidste møde blev det besluttet, at dette møde skulle fokusere på den konflikt mellem brugere og naturhensyn, som også er kommet til udtryk i diskussionen om helårsgræsning og naturnationalparkerne. Mødet skulle derfor også have form af en ekskursion til Bidstrupskovene, hvor der dels er planer om en naturnationalpark og hvor fondens nye areal Lerbjerg Skov ligger. Dette indfries dermed med dagens program.

2. Nyt fra fonden siden sidst

Fonden gav en kort status for de samlede projektaktiviteter siden starten i 2015. Herefter orienterede fonden om projektet i Åmosen og Vejle Ådal samt om nyt et projekt, der forventes realiseret indenfor de næste måneder.

På baggrund af præsentationen blev der spurgt ind til fondens kapitaludvikling og det blev præciseret, at fondens kapital og dermed egenfinansieret likviditet er den samme, som da fonden blev etableret, og dette uden at de eksisterende ejendomme regnes med i likviditeten idet Naturfonden hverken kan realisere dem via salg eller skal tjene penge på dem.

3. Temadrøftelse – konflikthåndtering i naturprojekter

Temadrøftelsen baseredes på tre oplæg.

Det første oplæg af Signe Nepper Larsen, Vicedirektør i Naturstyrelsen, fokuserede på, hvad vi har lært af debatten om rewilding og naturnationalparker.

Det andet oplæg skulle være afholdt af Lone Kristensen, forsker på Københavns Universitet, men idet Lone ikke kunne deltage, blev oplægget holdt på vegne af Lone af Flemming Nielsen og Frederik Møller. Oplægget handlede om, hvordan vi sikrer opbakning til naturprojekter og dermed får succes.

Det tredje indlæg bestod af ”tip en 13’er”, hvor Naturfonden havde beskrevet 13 forskellige dilemmaer, som Naturfonden havde oplevet gennem tiden. Det Rådgivende Udvalg skulle så gætte, hvordan Naturfonden havde løst de 13 dilemmaer. Det højeste antal rigtige svar var 8, som 4 af rådets medlemmer gættede.

Temadrøftelsen drejede sig især om, at alle i udvalget oplever en stor frustration i forhold til debatten vedr. naturnationalparker og græssende dyr i naturforvaltningen generelt. Det gjaldt også debatformen, som har ført til, at det i nogle miljøer er blevet næsten umuligt at

have en saglig diskussion. Det blev diskuteret, hvorvidt man kunne have undgået en del af skyttegravskrigen ved at have formidlet og inddraget endnu mere fra start. Samtidig blev det også vendt, og flere eksempler blev nævnt, at det nogle gange skaber færre konflikter, når konkrete tiltag bare gennemføres uden at starte med en større interessentanalyse og efterfølgende omfattende inddragende processer. Der var dog også enighed om, at den nuværende situation med meget store naturnationalparker, og naturprojekter i Naturfonden f.eks., er svært sammenlignelige med tidligere eksempler, hvor græsning og indhegning blev brugt i meget mindre skala. Det blev også vendt, at projekter i Naturfonden og hos Naturstyrelsen ikke altid er sammenlignelige, idet der som udgangspunkt vil være flere eksisterende forventninger/"rettigheder" i områder ejet af Naturstyrelsen end de fleste private områder, som Naturfonden erhverver.

Det blev også understreget, at de sociale medier gør det svært at fastholde, at fokus bør være på majoriteten, og det kan på sociale medier være meget svært at vurdere, hvad majoriteten mener. Derfor blev der også talt om, at flere kvantificerbare undersøgelser rent faktisk har vist, at de fleste danskere er fortalere for de nye, større og mere vilde naturprojekter.

Endelig blev den giftige debat ift. medarbejdertrivsel vendt, og der var bred enighed om, at den måde debatten har kørt, hvor man som medarbejder kan risikere at blive hængt ud og blive psykisk påvirket, er under al kritik, og at der skal være fokus på at skærme menige medarbejdere.

Endelig var der bred enighed om, at den måde offentliggørelsen af placeringen af Naturnationalparkerne var blev (mis)brugt i den kommunale valgkamp var meget ærgerlig, og at man fremover bør tænke grundigt over, hvordan landspolitik og kommunalpolitik er forskellig og kan modarbejde hinanden i sådanne sager.

4. Ønsker til emner på næste møde (1. halvår 2024)

Naturfonden opfordrede udvalgets medlemmer til at foreslå emner, som kan sættes på dagsordenen på de kommende møder.

Ekskursion til Lerbjerg Skov

Præsentation af case: Lerbjerg Skov

Inden turen gik til Lerbjerg Skov blev projektområdet præsenteret.

Naturfonden gennemgik projektets historik, samarbejdsform og status, herunder skovområdets værdi fsva. biodiversitet og friluftsliv. Plangrundlaget blev beskrevet og skovgræsning blev behandlet specifikt, idet græsning er et væsentligt element i områdets kommende forvaltning. Endelig blev budgettet for at implementere natur- og friluftslivplanen gennemgået.

Herefter gik turen til Lerbjerg Skov, hvor der blev holdt 4 stop.

Stop 1: Her blev friluftsdelen præsenteret ved Mikkell fra nationalparken. Der blev både behandlet hensyn til naboer, trafik, handicappede og anlæg i pagt med områdets natur og landskab, f.eks. ved anlæggelse af stier og bænke.

Stop 2: Her blev også diskuteret friluftsliv. Derudover blev et ofte overset problem ved erhvervelse af større ejendomme til naturformål berørt, nemlig bygningsmasse. Det er både fordyrende for jordprisen, det kan være svært at frastykke og det er en stor udgift fsva. vedligehold.

Det blev blandt andet understreget fra det rådgivende udvalg, at friluftsliv er godt, men at der også skal være et sted til sky fugle og hjortevildt. Brugen af "stillezoner" og "aktivitetszoner" ift. både anlæg og tilladelse til organiserede aktiviteter på Naturfondens arealer blev derfor gennemgået. Det var bred tilfredshed med denne tilgang, selvom det blev understreget, at man skal passe på med hvilket ordvalg man bruger, da "stillezoner" og "aktivitetszoner" kan give forkerte billeder i hovedet på de besøgende.

Kaare fra Lejre Kommune orienterede også om specifikke tiltag for hasselmusen, der allerede er iværksat, og det ledte frem til en diskussion af, hvor meget målrettet artsfokuseret pleje man skal lave i sådanne projekter. Der var enighed om, at det i hvert fald i den indledende fase er nødvendigt med målrettede tiltag for at sikre truede arters overlevelse.

Stop 3: Her blev den hydrologiske genopretning af skoven gennemgået. Der blev berettet om, at Naturfonden i Lerbjerg Skov både laver traditionel hydrologisk genopretning, men også genopretning på en mere omfattende og målrettet måde, hvor endemålet og specifikke levesteder for truede arter er mere i fokus. Der blev diskuteret for og imod, både ift. hvor styret en indsats der skal laves, jf. diskussionen under stop 3, men også ift. økonomi. Der syntes at være en fælles forståelse for, at en kombination af flere metoder altid er godt at have for øje.

Monitering i Naturfondens projekter blev også taget op af udvalget. Hvor meget monitering bør Naturfonden gennemføre? I Lerbjerg Skov er moniteringen begrænset, men der benyttes i høj grad også velafprøvede metoder. I andre af fondens projekter er moniteringen væsentligt mere udbygget.

Stop 4: Her var fokus på græsning i store folde i skov. Jens Peter fra Naturstyrelsen fortalte om historikken for den kritik, der har været i Hvalsøskovene og hvilke greb Naturstyrelsen har brugt for at imødekomme kritikken.

Kaare og Lis fra Lejre Kommune fortalte om sagen set fra en kommunal vinkel, hvor byrådet først havde været positivt stemt overfor naturnationalparken for derefter at ende med det modsatte standpunkt.

Mulige greb for at imødekomme kritikken mod skovgræsning i store folde er blandt andet nye stier i kanten af indhegninger, hegnssluser og områder helt uden græsning med mulighed for rundture.

Turen sluttede retur ved p-pladsen omkring kl. 16.